

ΓΕΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ Ι

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΕΡΓΙΟΥΛΑΣ

Μέρος 1ο

ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διδακτέα Ύλη

- ✓ Πραγματικές Συναρτήσεις μιας Μεταβλητής
- ✓ Όρια και Συνέχεια
- ✓ Αντίστροφες και Υπερβατικές συναρτήσεις
- ✓ Παράγωγοι, βασικά θεωρήματα και γεωμετρική ερμηνεία
- ✓ Παράγωγος Διανύσματος
- ✓ Διαφορικά και γραμμικές προσεγγίσεις
- ✓ Εφαρμογές παραγώγων – Ακρότατα και ασύμπτωτες
- ✓ Σειρές Taylor και Maclaurin
- ✓ Βασικές Ακολουθίες και σύγκλιση
- ✓ Ολοκλήρωση συναρτήσεων, Τεχνικές
- ✓ Ορισμένα και Γενικευμένα ολοκληρώματα
- ✓ Εφαρμογές (Εμβαδά μεταξύ επίπεδων καμπύλων, μέση τιμή)

Προτεινόμενο σύγγραμμα

R.L. FINNEY • M.D. WEIR • F.R. GIORDANO

THOMAS
Απειροστικός
λογισμός

Απόδοση στα ελληνικά – Επιστημονική επιμέλεια
Μαρίλης Ανταγογιάννης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

The Observatory of the University of Thessaloniki [\[more images\]](#)

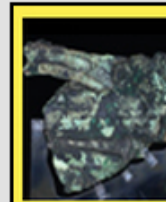
open night

The next open night will take place

in October, 2015

[learn more >](#)

Laboratory of Astronomy

News about the ongoing
**Antikythera Mechanism
Research Project**

[Courses \(in Greek\)](#)

[Lectures / Seminars](#)

[Annual Reports](#)

[e - Library](#)

[Conferences](#)

[Astronomy Links](#)

[Administrative issues \(in Greek\)](#)

[Contact Us](#)

ΓΕΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ Ι - Τμήμα Τ1

Διδάσκων: [N. Στεργιούλας](#)

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ: Για την παρακολούθηση του τμήματος Τ1 απαιτείται η εγγραφή στην [σελίδα e-learning του μαθήματος](#) με τη μέθοδο της *αυτο-εγγραφής*. Θα σας ζητηθεί να εισάγετε τον *κωδικό αυτο-εγγραφής*, ο οποίος είναι: **gm2015**.

Πρόγραμμα διδασκαλίας 2014-15: αίθουσα «B. Ξανθόπουλος» στο Αστεροσκοπείο

Δευτέρα 12 - 2μμ

Τετάρτη 2 - 4μμ

(το πρόγραμμα διδασκαλίας των άλλων δύο τμημάτων, Τ2 και Τ3, βρίσκεται στην [ιστοσελίδα του Τμήματος Φυσικής](#)).

Προτεινόμενο σύγγραμμα:

Απειροστικός Λογισμός, Thomas, G. B., Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης (2012)

Ασκήσεις: Στο e-learning θα ανεβαίνουν τα σετ ασκήσεων και εκεί θα παραδίδετε τις λύσεις τους.

  Τα μαθήματά μου ▾ Ελληνικά (el) ▾ Οι ενέργειές μου ▾ Οδηγοί ▾ Επικοινωνία

 Διαμορφώστε το μάθημά σας μετά τη μεταφορά ▾ Αίτηση δημιουργίας νέου μαθήματος ▾

Έχετε εισέλθει ως Νικόλαος Στεργιούλας (Έξοδος)

 ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Θεολογική Σχολή

[περισσότερα...](#)

Τμήματα ▾

Φιλοσοφική Σχολή

[περισσότερα...](#)

Τμήματα ▾

Σχολή Θετικών Επιστημών

[περισσότερα...](#)

Τμήματα ▾

ΠΛΟΗΓΗΣΗ

- 🏠 Αρχή
- Η αρχική μου
- 📁 Σελίδες ιστοτόπου
- 📁 Το προφίλ μου
- 📁 Τα μαθήματά μου
- 📁 Μαθήματα
  - 📁 Θεολογική Σχολή
  - 📁 Φιλοσοφική Σχολή
  - 📁 Σχολή Θετικών Επιστημών
    - 📁 Τμήμα Μαθηματικών
    - 📁 Τμήμα Χημείας
    - 📁 Τμήμα Φυσικής
      - 📁 **Προπτυχιακά Μαθήματα**
        - 📁 Γενικά Μαθηματικά I (N. Στεργιούλας)
        - Εργαστήριο Ηλεκτρονικής

Αναζήτηση μαθημάτων:

Μεταβείτε

Σελίδα: 1 2 3 4 (Επόμενο)

MAY201 Γενικά Μαθηματικά I (N. Στεργιούλας)

Διδάσκοντας: [Νικόλαος Στεργιούλας](#)

Πραγματικές Συναρτήσεις μιας Μεταβλητής – Διανυσματικές συναρτήσεις μιας μεταβλητής – Όρια και Συνέχεια – Αντίστροφες και Υπερβατικές συναρτήσεις. Παράγωγοι, Βασικά θεωρήματα και γεωμετρική ερμηνεία, Παράγωγος Διανύσματος - Διαφορικά και γραμμικές προσεγγίσεις, Εφαρμογές παραγώγων – Ακρότατα και ασύμπτωτες. Σειρές Taylor και Maclaurin, Βασικές Ακολουθίες και σύγκλιση. Ολοκλήρωση συναρτήσεων – Τεχνικές. Ορισμένα και Γενικευμένα ολοκληρώματα – Εφαρμογές (Εμβαδά μεταξύ επίπεδων καμπύλων, μέση τιμή).

Οδηγίες: Πατώντας πάνω στο όνομα της ενότητας θα εμφανιστεί / κρυφτεί η ενότητα.

▼ Πληροφορίες μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι η ολοκληρωμένη εκμάθηση του διαφορικού και ολοκληρωτικού λογισμού συναρτήσεων μιας μεταβλητής.

- Το μάθημα διδάσκεται σε τρία αυτόνομα τμήματα. Σε κάθε τμήμα θα δίνονται διαφορετικά σετ ασκήσεων, όμως η εξεταστέα ύλη και τα θέματα των εξετάσεων θα είναι κοινά για όλα τα τμήματα.
- Σε τακτικά διαστήματα (ανά μία ή δύο εβδομάδες) θα έχετε να παραδώσετε σετ ασκήσεων.
- Όσοι παραδώσουν τουλάχιστον το 70% των ασκήσεων θα λαμβάνουν μπόνους +1 μονάδα στον τελικό βαθμό, με την προϋπόθεση ότι το γραπτό της τελικής εξέτασης έχει βαθμολογηθεί τουλάχιστον με 5.

Οι ώρες διδασκαλίας του τμήματος T1 είναι

Δευτέρα 12 - 2μμ

Τετάρτη 2 - 4μμ

Το τμήμα T1 διδάσκεται στην αίθουσα «Β. Ξανθόπουλος» στο Αστεροσκοπείο.

- ✉ Δημιουργία νέου Email
- ✎ Υπογραφές
- ⚙ Εμφάνιση Πρόχειρων
- ⚙ Ιστορικό
- ✎ Εναλλακτικά Emails
- ⚙ Διαμόρφωση

 ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

 Συμμετέχοντες

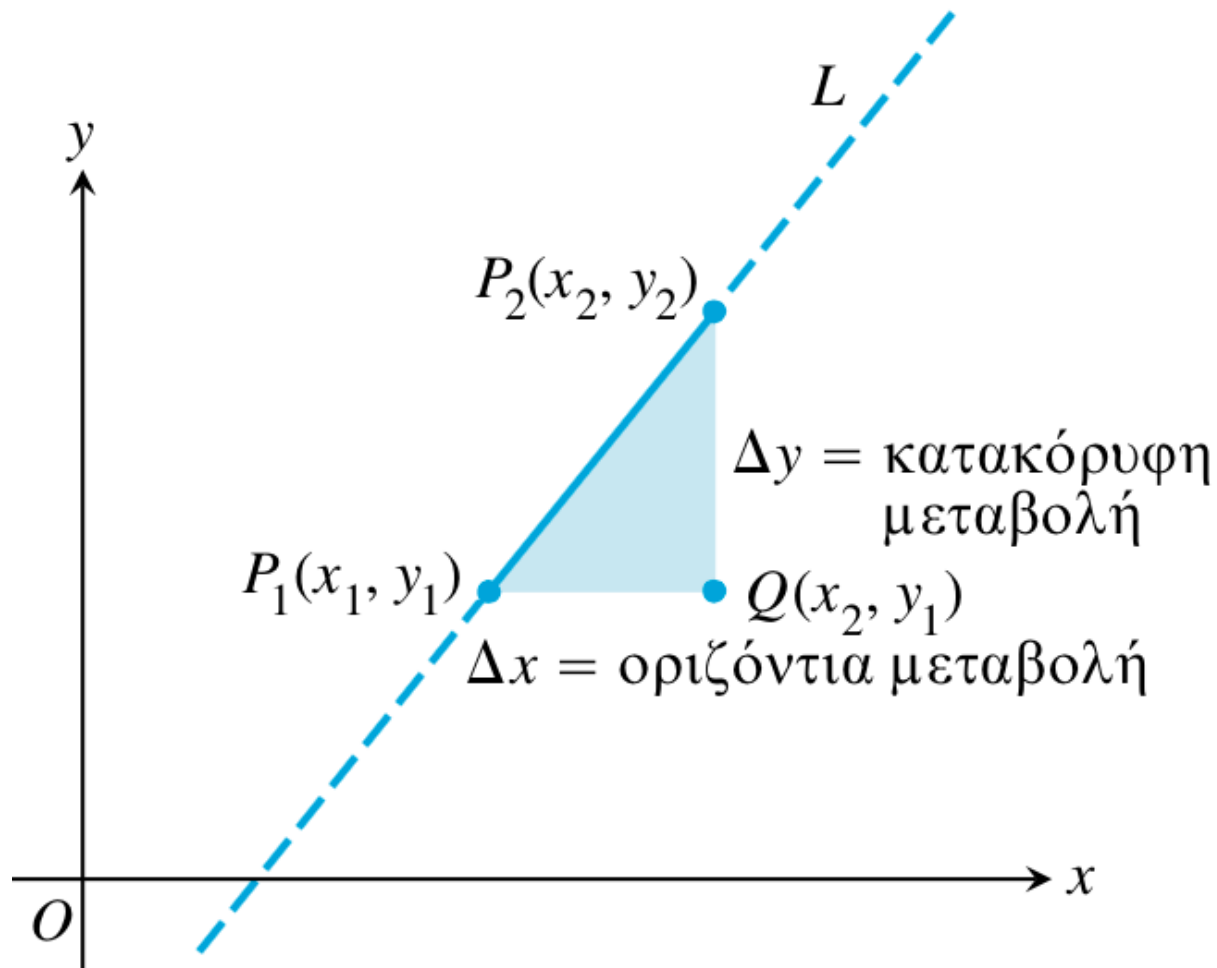
 ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

◀ Σεπτέμβριος 2015 ▶

Κυρ	Δευ	Τρι	Τετ	Πεμ	Παρ	Σαβ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19

Μεταβολές - Κλίση

ΣΧΗΜΑ 1 Η κλίση της ευθείας L είναι

$$m = \frac{\text{κατακόρυφη μεταβολή}}{\text{οριζόντια μεταβολή}} = \Delta y / \Delta x.$$

Μεταβολές - Κλίση

Ορισμός   **Εξίσωση σημείου-κλίσεως**

Η εξίσωση

$$y = m(x - x_1) + y_1$$

περιγράφει την ευθεία που διέρχεται από το σημείο (x_1, y_1) με κλίση m . Για λόγους συντομίας θα καλούμε την εξίσωση αυτή **εξίσωση σημείου-κλίσεως**.

Ορισμός   **Εξίσωση κλίσεως-τεταγμένης**

Η εξίσωση

$$y = mx + b$$

περιγράφει την ευθεία που έχει κλίση m και τεταγμένη b . Για λόγους συντομίας θα καλούμε την εξίσωση αυτή **εξίσωση κλίσεως-τεταγμένης**.

Ορισμός   **Γενική γραμμική εξίσωση**

Η εξίσωση

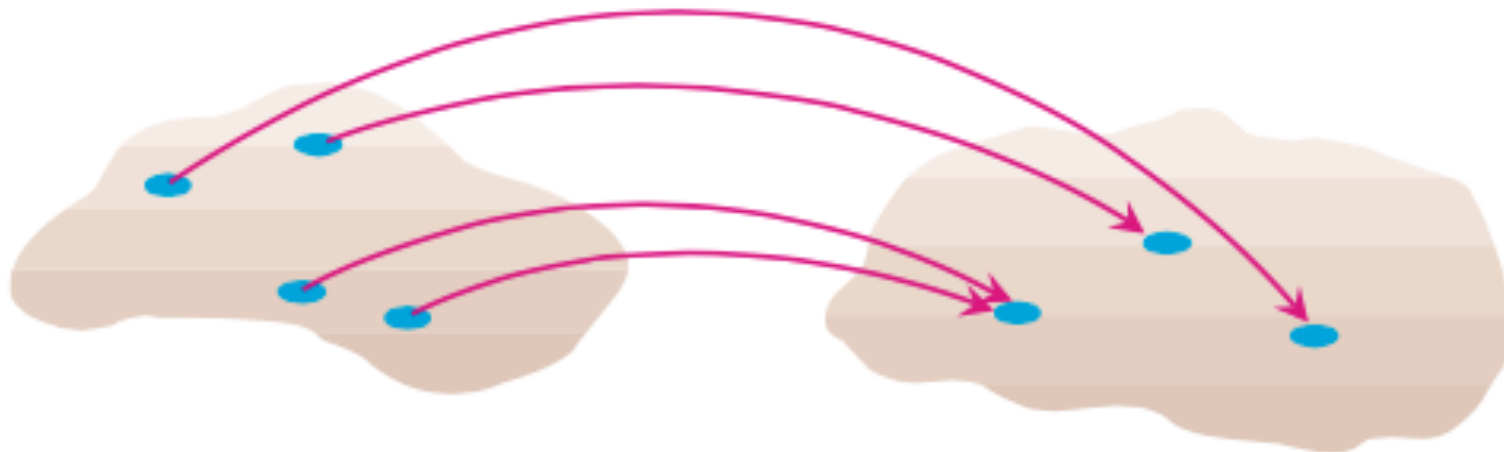
$$Ax + By = C \quad (A \text{ και } B \text{ όχι ταυτοχρόνως μηδέν})$$

είναι μια γενική γραμμική εξίσωση των x και y .

Συνάρτηση

Ορισμός **Συνάρτηση**

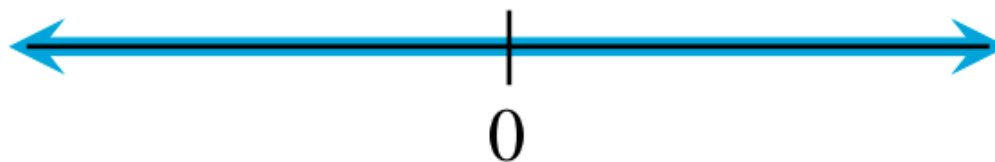
Συνάρτηση από ένα σύνολο D σε ένα σύνολο R είναι ένας κανόνας που αντιστοιχίζει ένα μοναδικό στοιχείο του R σε κάθε στοιχείο του D .

D είναι
το πεδίο ορισμού

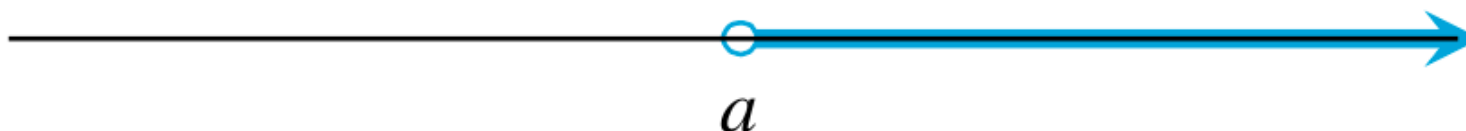
Το σύνολο R περιέχει
τις τιμές

Πεδίο Ορισμού Συνάρτησης

Όνομα: Το πλήρες σύνολο των πραγματικών αριθμών

Συμβολισμός: $-\infty < x < \infty$ ή $(-\infty, \infty)$

Όνομα: Το σύνολο των αριθμών που είναι μεγαλύτεροι του a

Συμβολισμός: $a < x$ ή (a, ∞)

Πεδίο Ορισμού Συνάρτησης

Όνομα: Το σύνολο των αριθμών που είναι μεγαλύτεροι ή ίσοι του a

Συμβολισμός: $a \leq x$ ή $[a, \infty)$

Όνομα: Το σύνολο των αριθμών που είναι μικρότεροι του b

Συμβολισμός: $x < b$ ή $(-\infty, b)$

Όνομα: Το σύνολο των αριθμών που είναι μικρότεροι ή ίσοι του b

Συμβολισμός: $x \leq b$ ή $(-\infty, b]$

Πεδίο Ορισμού Συνάρτησης

Όνομα: Ανοικτό διάστημα ab
Συμβολισμός: $a < x < b$ ή (a, b)

Κλειστό στο a και ανοικτό στο b
Συμβολισμός: $a \leq x < b$ ή $[a, b)$

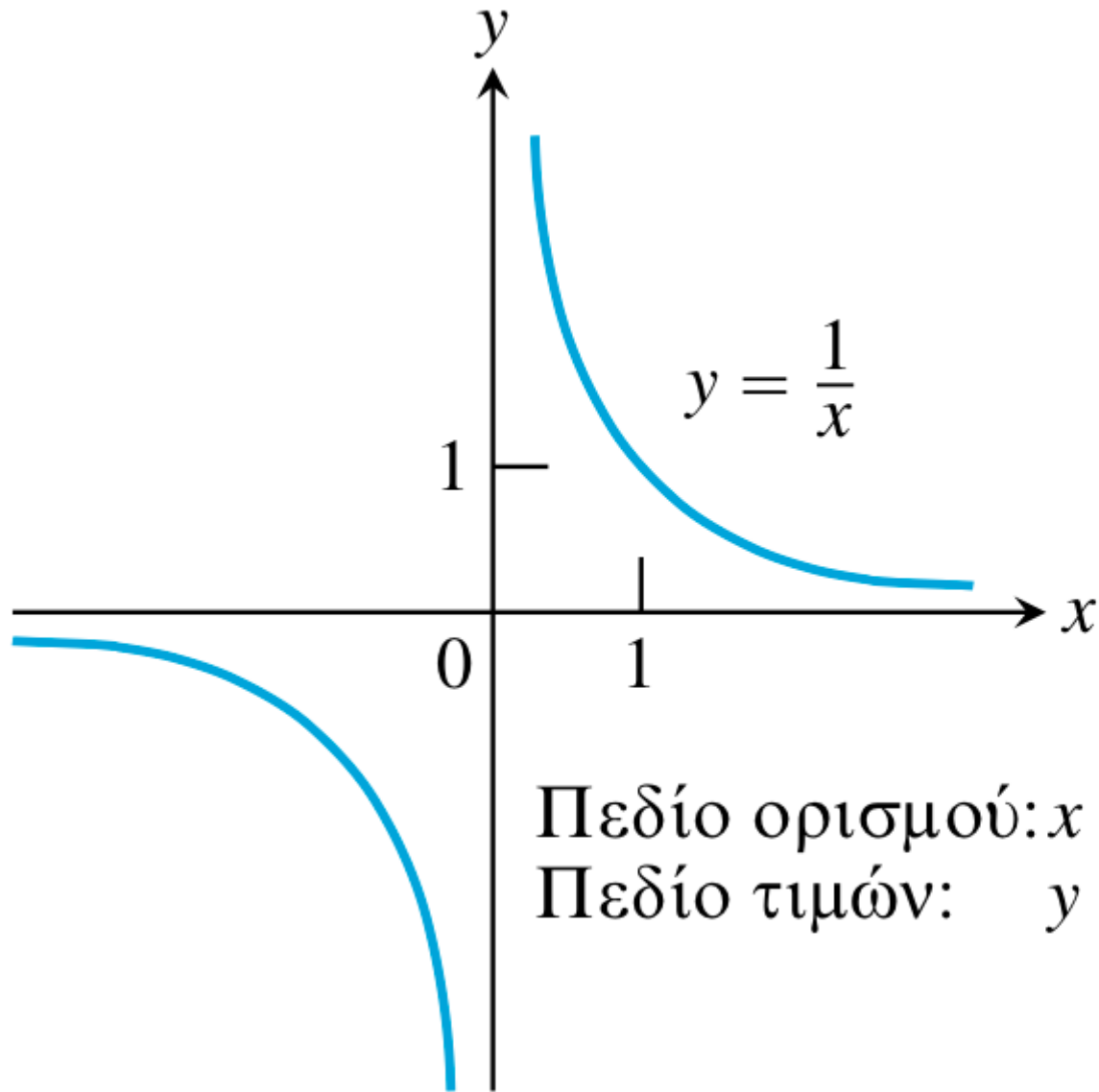

Όνομα: Κλειστό διάστημα ab
Συμβολισμός: $a \leq x \leq b$ ή $[a, b]$

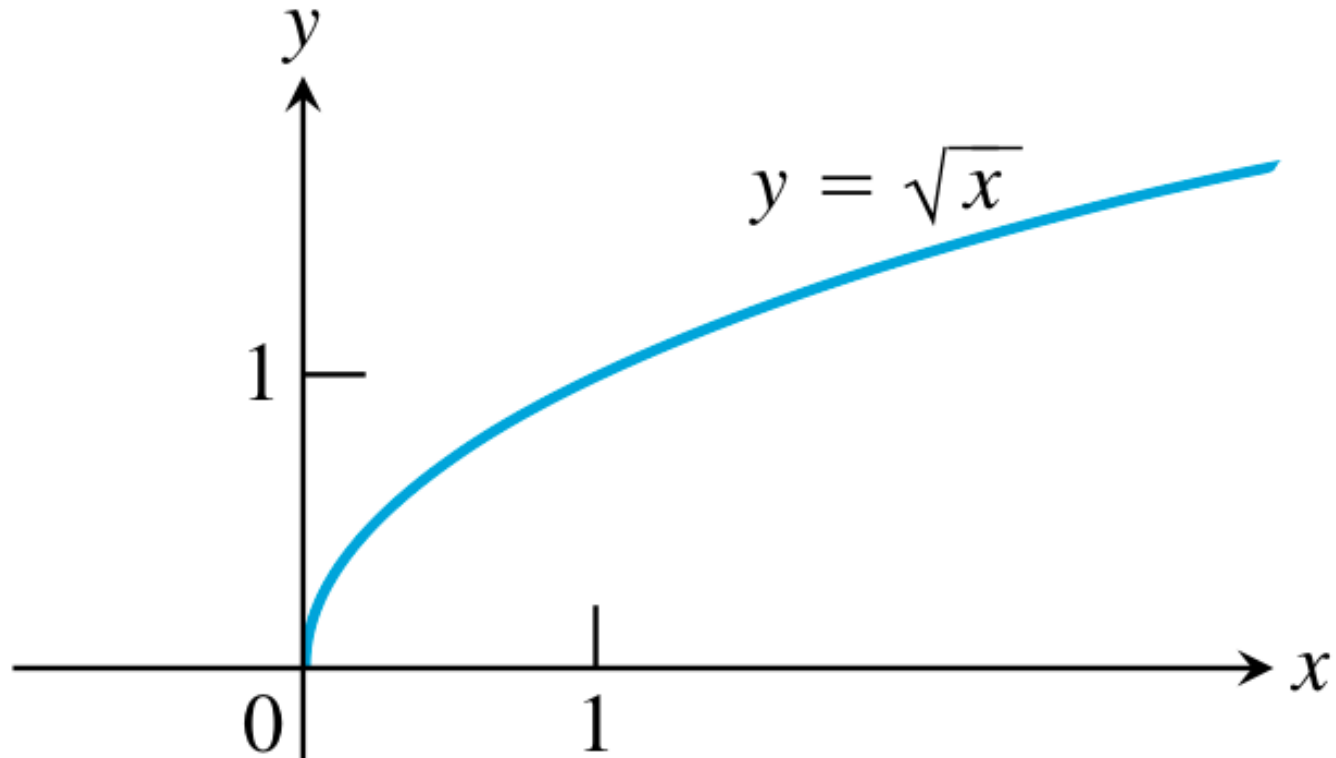

Ανοικτό στο a και κλειστό στο b
Συμβολισμός: $a < x \leq b$ ή $(a, b]$

Γραφικές Παραστάσεις

Γραφικές Παραστάσεις

Πεδίο ορισμού: $0 \leq x < \infty$

Πεδίο τιμών: $0 \leq y < \infty$

Αύξουσες / Φθίνουσες Συναρτήσεις

Συνάρτηση	Αύξουσα στο	Φθίνουσα στο
$y = x^2$	$0 \leq x < \infty$	$-\infty < x \leq 0$
$y = x^3$	$-\infty < x < \infty$	Πουθενά
$y = 1/x$	Πουθενά	$-\infty < x < 0, 0 < x < \infty$
$y = 1/x^2$	$-\infty < x < 0$	$0 < x < \infty$
$y = \sqrt{x}$	$0 \leq x < \infty$	Πουθενά
$y = x^{2/3}$	$0 \leq x < \infty$	$-\infty < x \leq 0$

Άρτιες / Περιττές Συναρτήσεις

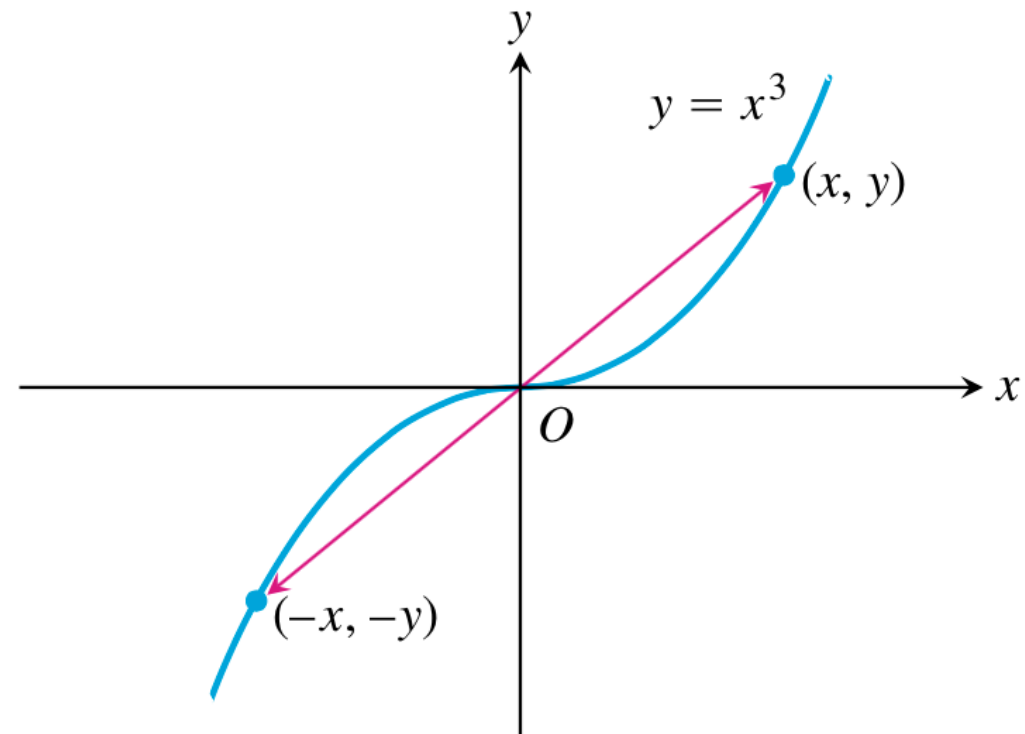
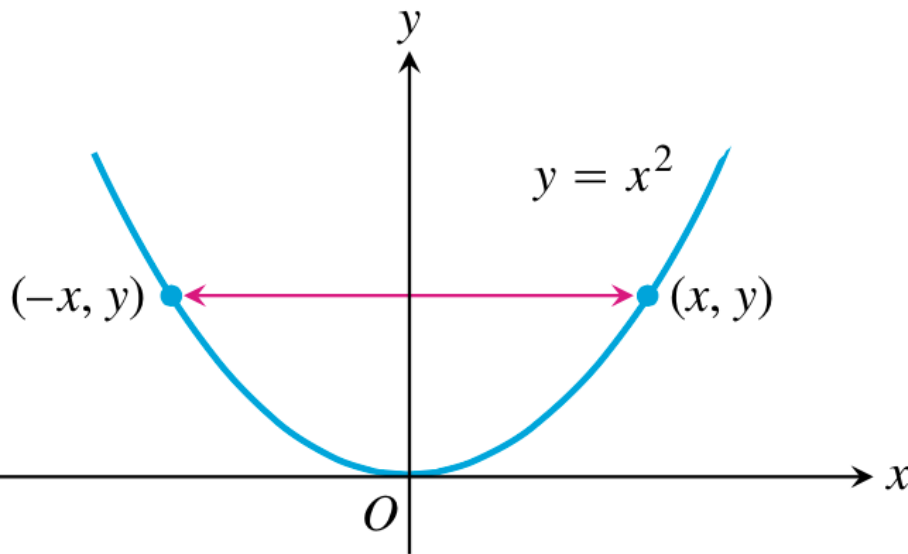
Ορισμός Άρτια συνάρτηση, περιττή συνάρτηση

Μια συνάρτηση $y = f(x)$ είναι

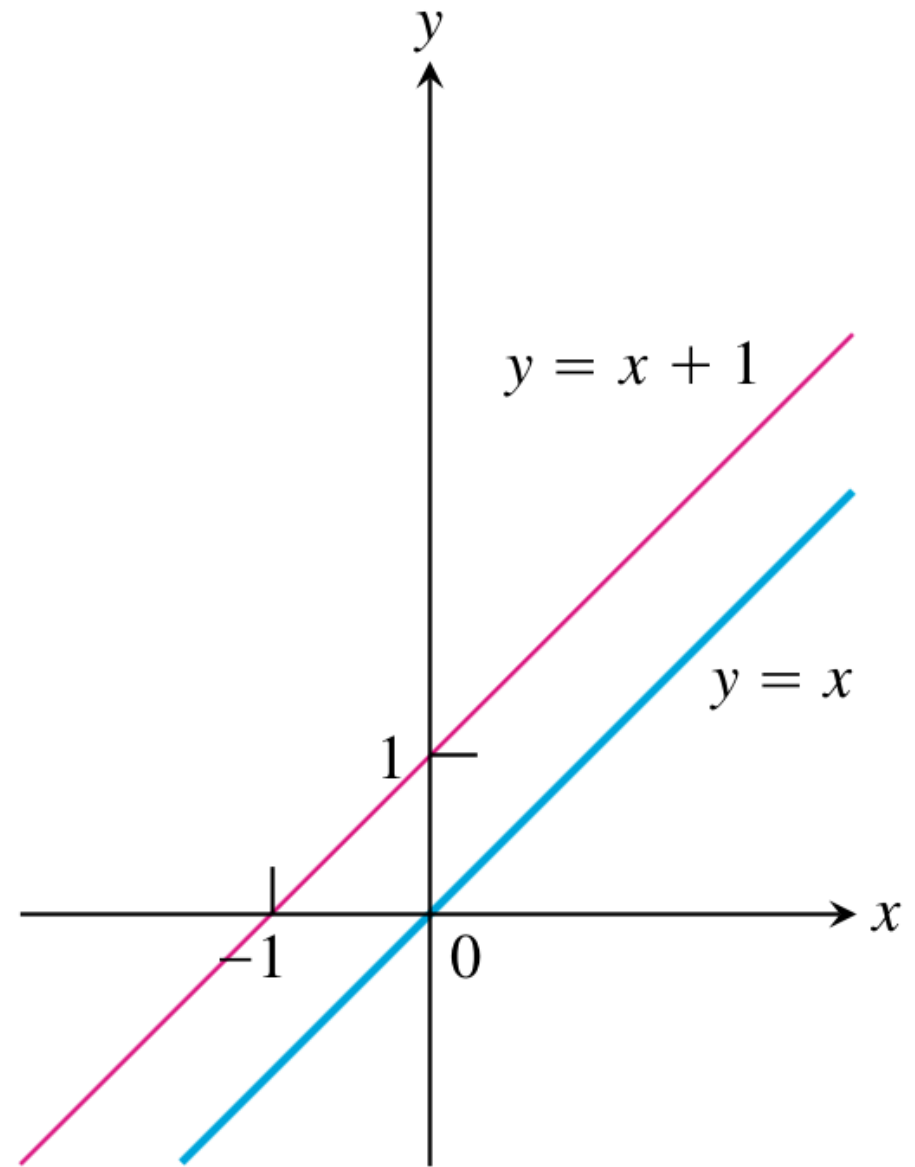
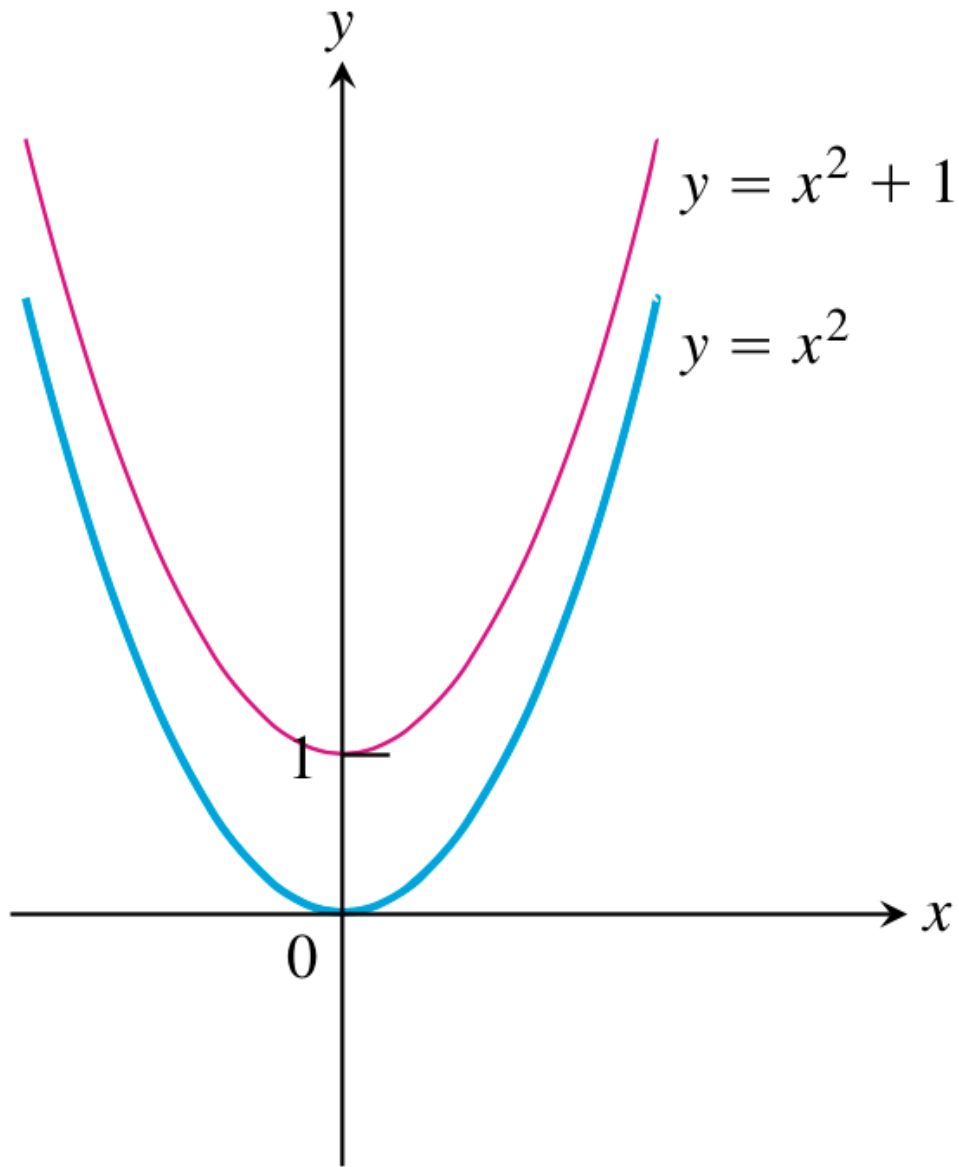
άρτια συνάρτηση του x αν $f(-x) = f(x)$,

περιττή συνάρτηση του x αν $f(-x) = -f(x)$,

για κάθε x που ανήκει στο πεδίο ορισμού της συναρτήσεως.

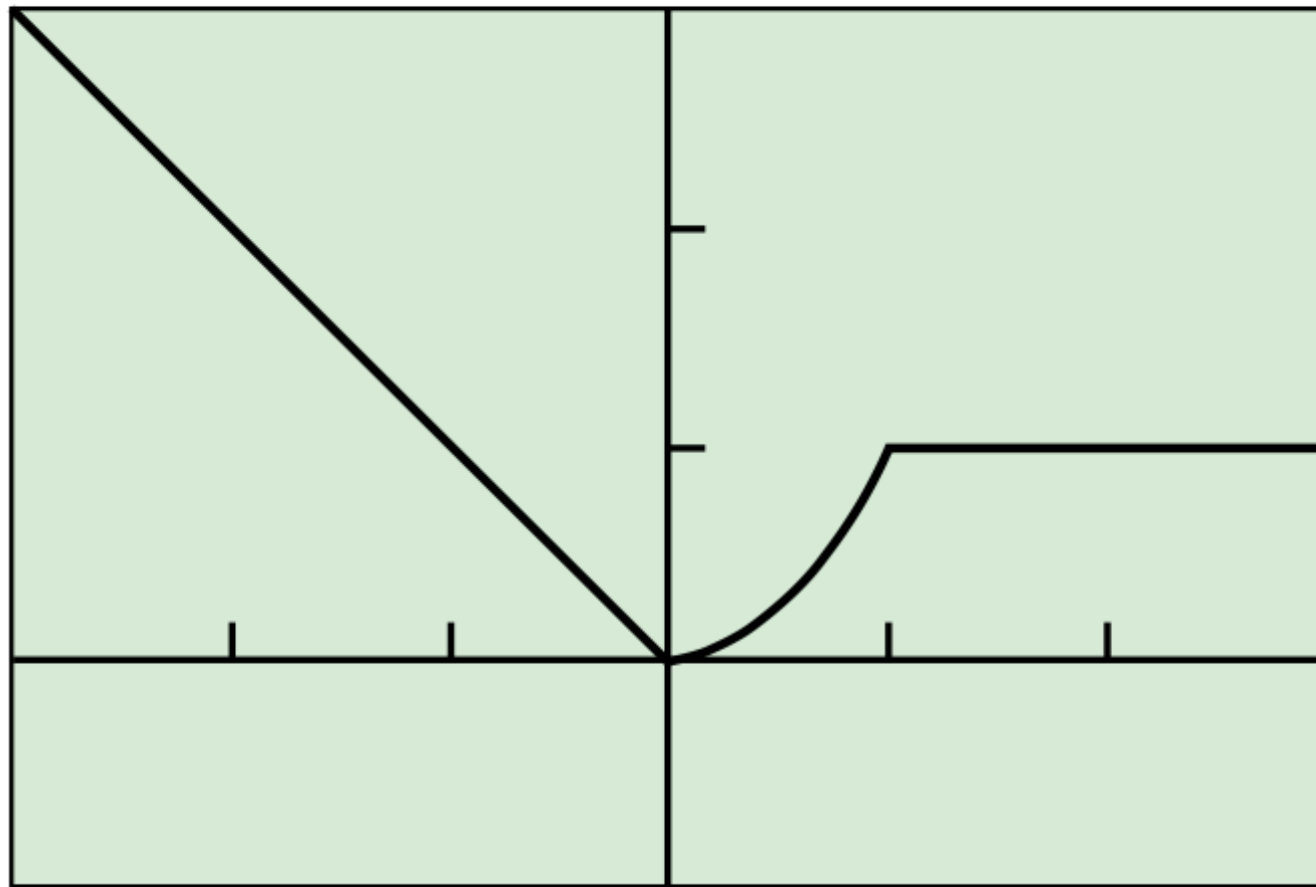

Άρτιες / Περιττές Συναρτήσεις

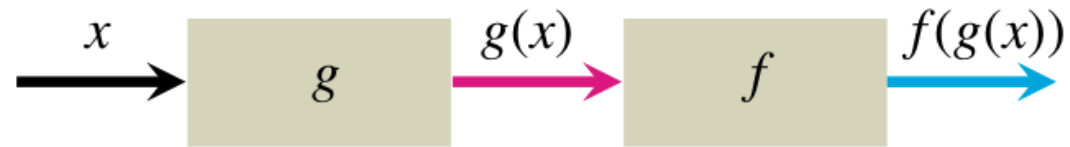
Τμηματικά Οριζόμενες Συναρτήσεις

$$y = \begin{cases} -x, & x < 0 \\ x^2, & 0 \leq x \leq 1 \\ 1, & x > 1 \end{cases}$$

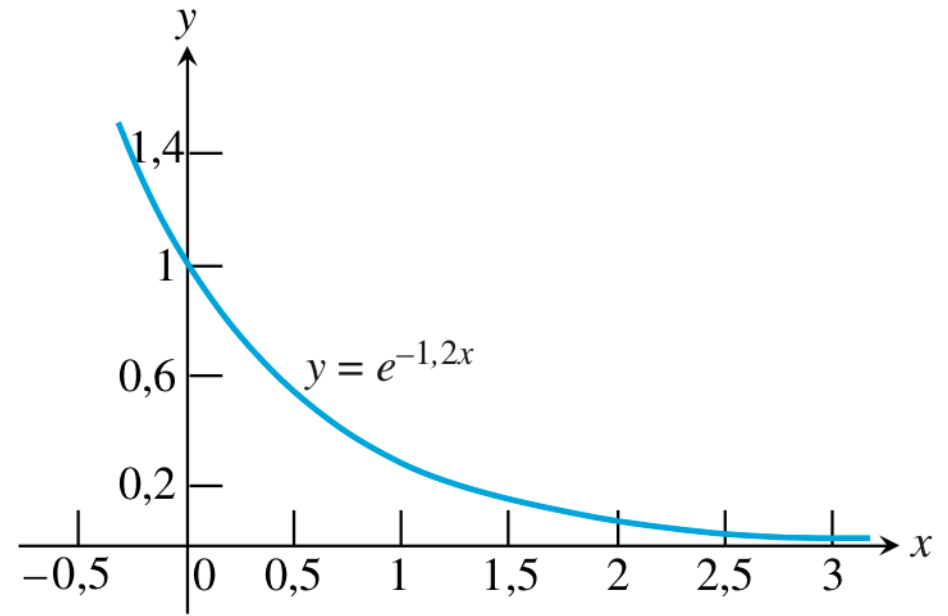
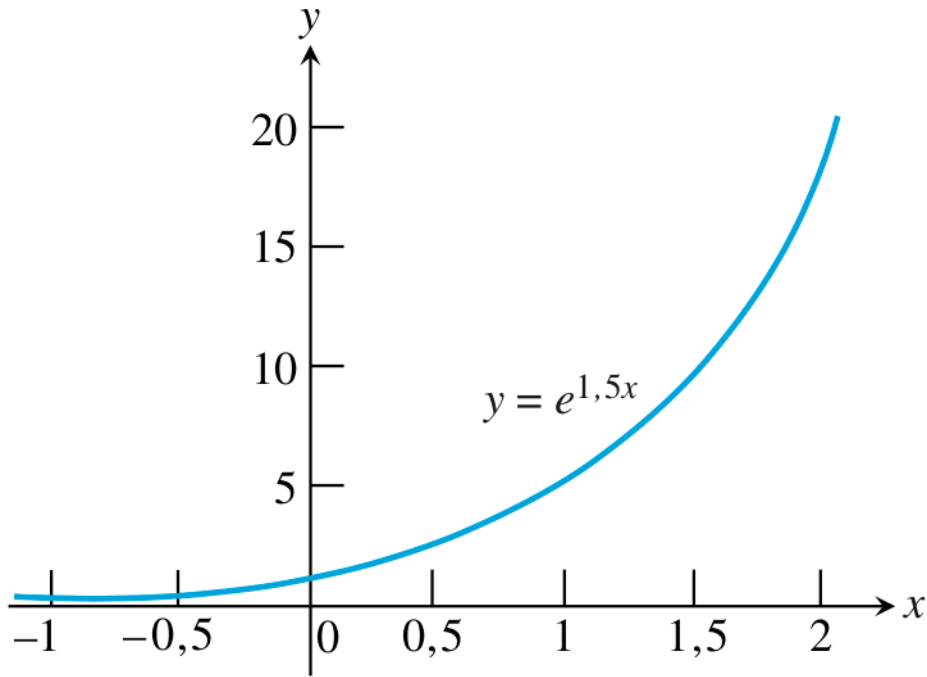
$[-3, 3]$ επί $[-1, 3]$

Σύνθετες Συναρτήσεις

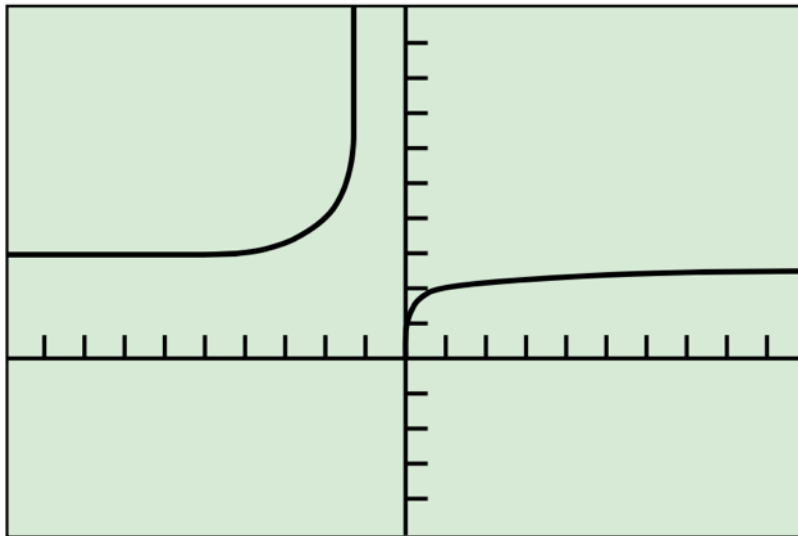

ΣΧΗΜΑ 23 Δυο συναρτήσεις μπορούν να συντεθούν στο x , εφόσον η τιμή της πρώτης συναρτήσεως στο x ανήκει στο πεδίο ορισμού της δεύτερης. Η σύνθετη συνάρτηση συμβολίζεται ως $f \circ g$.

Εκθετικές Συναρτήσεις

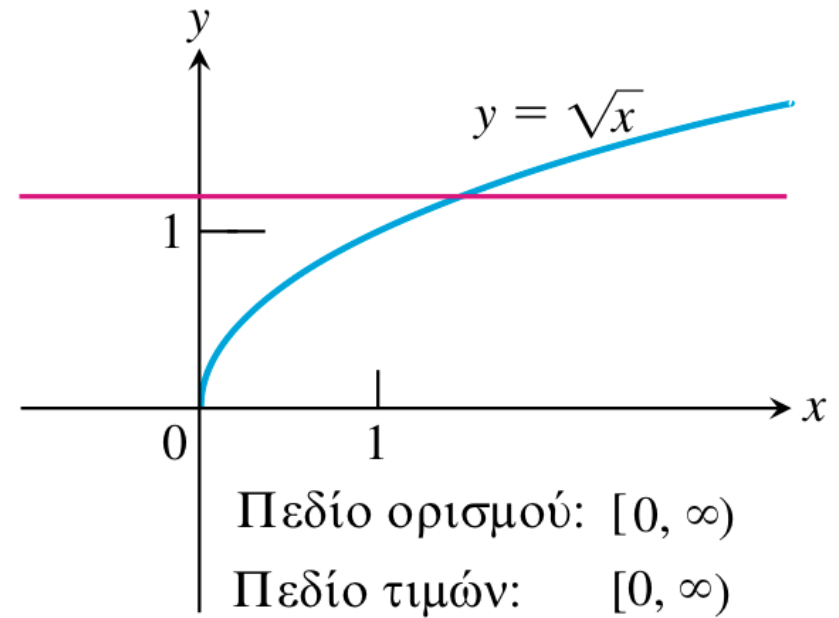
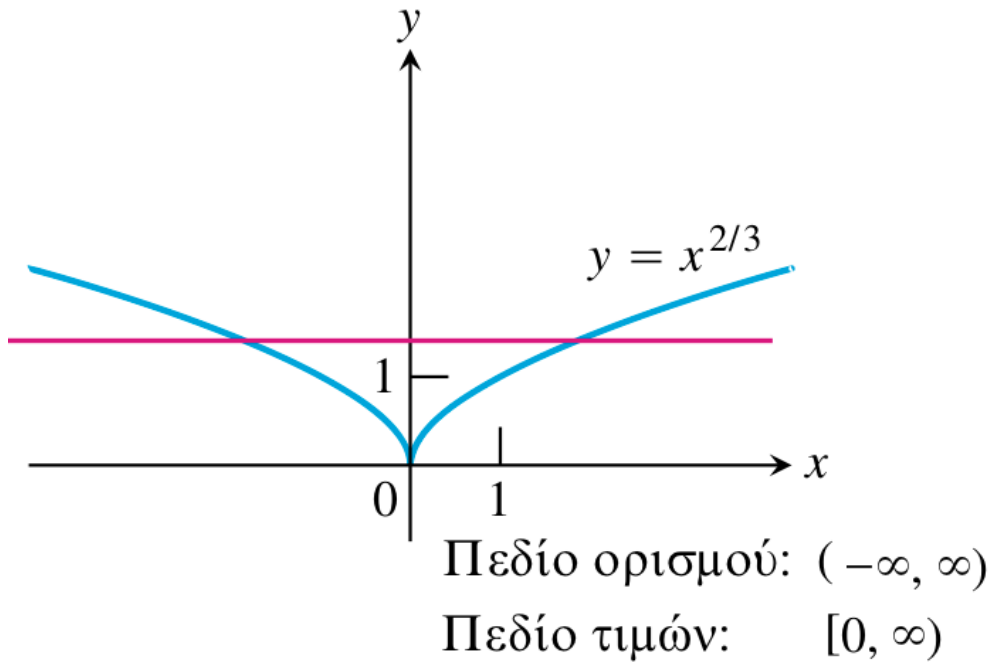
$$y = (1 + 1/x)^x$$

$[-10, 10]$ επί $[-5, 10]$

$$e = \lim_{x \rightarrow \infty} (1 + 1/x)^x$$

Αμφιμονοσήμαντες (1-1) Συναρτήσεις

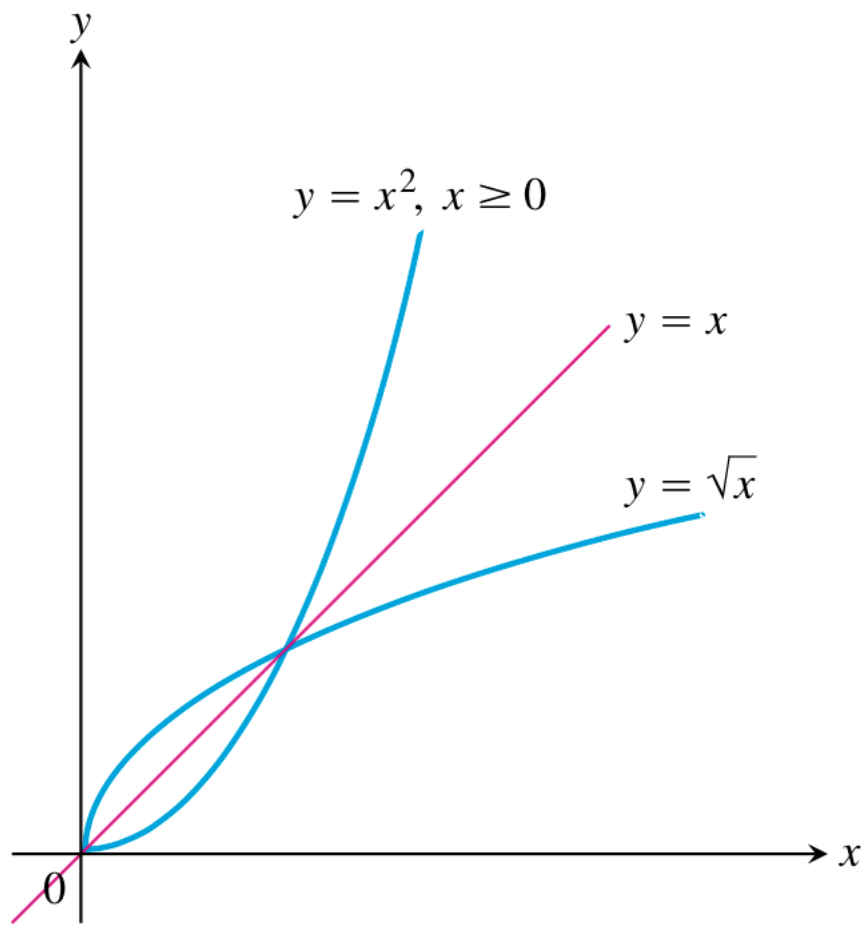
Αντίστροφες Συναρτήσεις

Κριτήριο αντιστρόφων

Οι συναρτήσεις f και g αποτελούν ζεύγος αντιστρόφων αν και μόνο αν

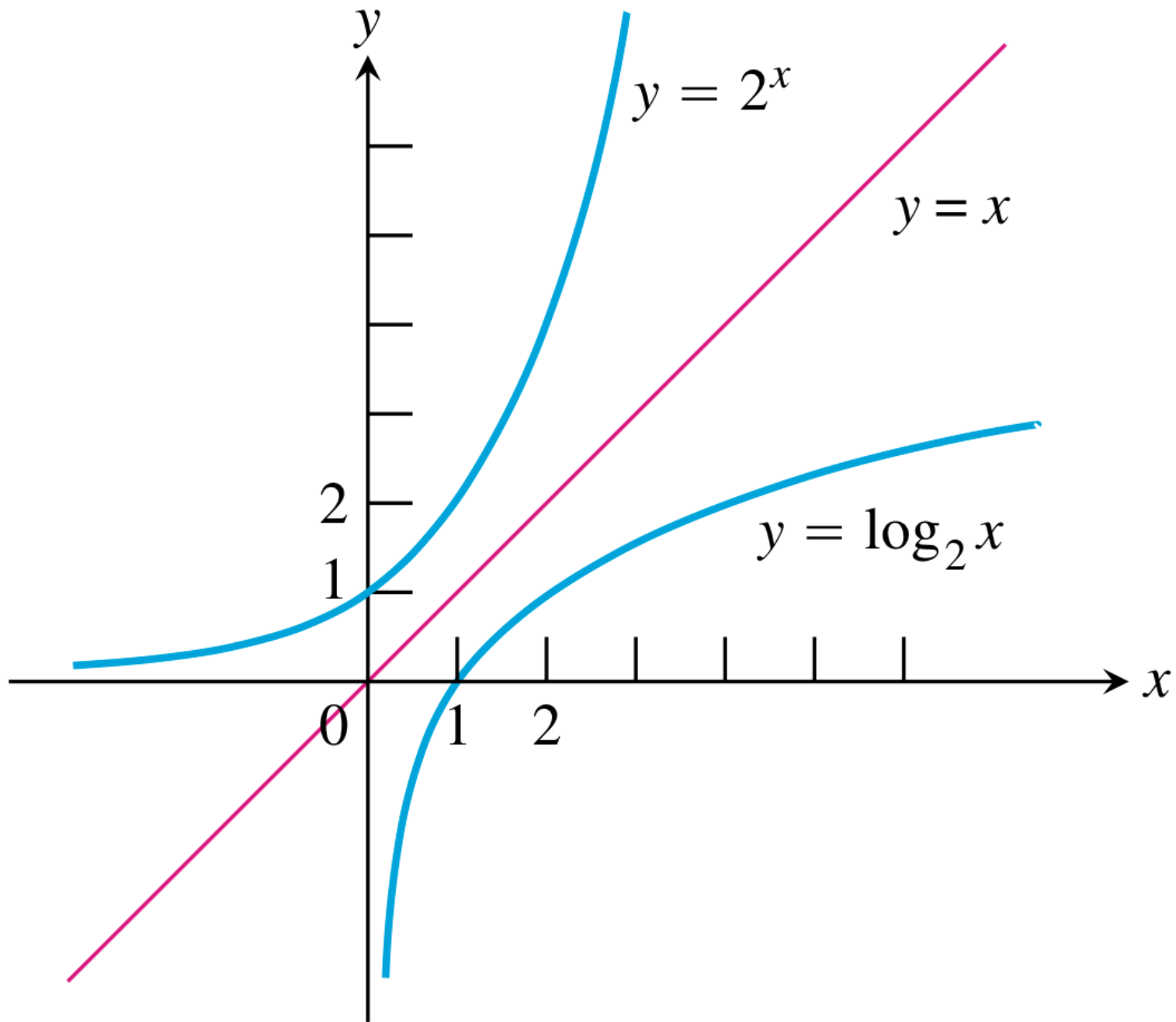
$$f(g(x)) = x \quad \text{και} \quad g(f(x)) = x.$$

Στην περίπτωση αυτή, $g = f^{-1}$ και $f = g^{-1}$.

Λογαριθμικές Συναρτήσεις

Λογαριθμικές Συναρτήσεις

Κάθε εκθετική συνάρτηση μπορεί να γραφεί ως η φυσική εκθετική συνάρτηση υψωμένη στην κατάλληλη δύναμη.

$$a^x = e^{x \ln a}$$

$$\begin{aligned} a^x &= e^{\ln(a^x)} \\ &= e^{x \ln a} \end{aligned}$$

Λογαριθμικές Συναρτήσεις

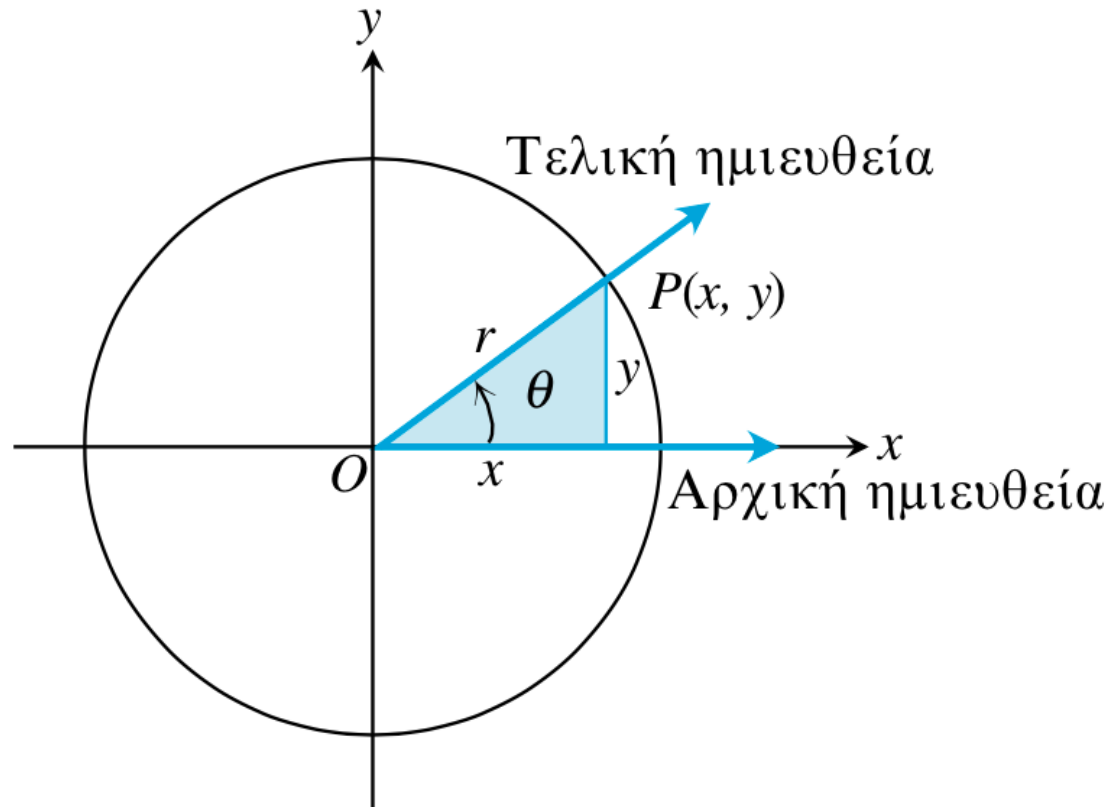
Τύπος αλλαγής βάσης

Κάθε λογαριθμική συνάρτηση είναι ένα σταθερό πολλαπλάσιο του φυσικού λογαρίθμου.

$$\log_a x = \frac{\ln x}{\ln a} \quad (a > 0, a \neq 1)$$

$$\begin{aligned} \ln x &= \ln a^{\log_a x} \\ &= (\log_a x) \ln a \end{aligned}$$

Τριγωνομετρικές Συναρτήσεις

sine: $\sin \theta = \frac{y}{r}$

cosecant: $\csc \theta = \frac{r}{y}$

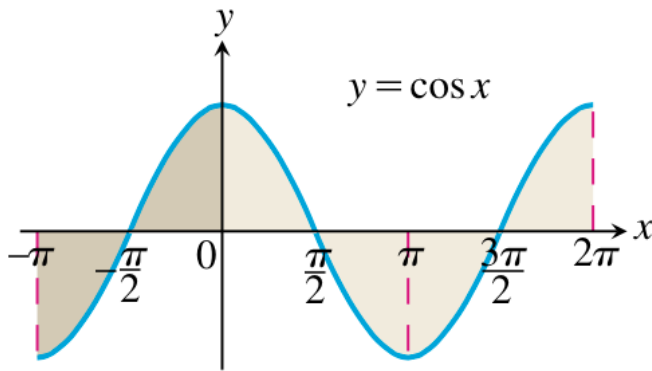
cosine: $\cos \theta = \frac{x}{r}$

secant: $\sec \theta = \frac{r}{x}$

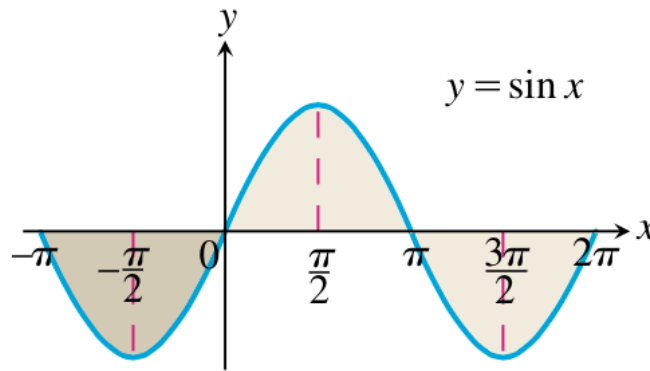
tangent: $\tan \theta = \frac{y}{x}$

cotangent: $\cot \theta = \frac{x}{y}$

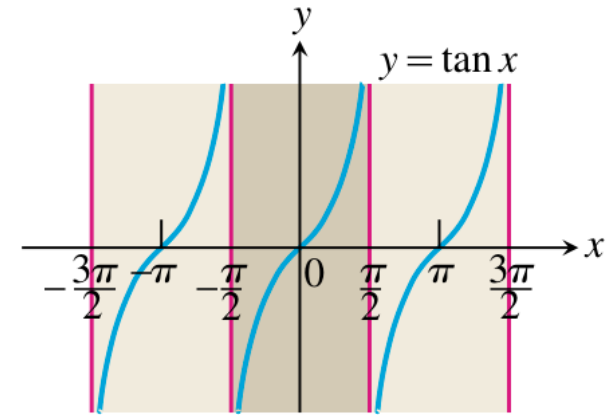
Τριγωνομετρικές Συναρτήσεις

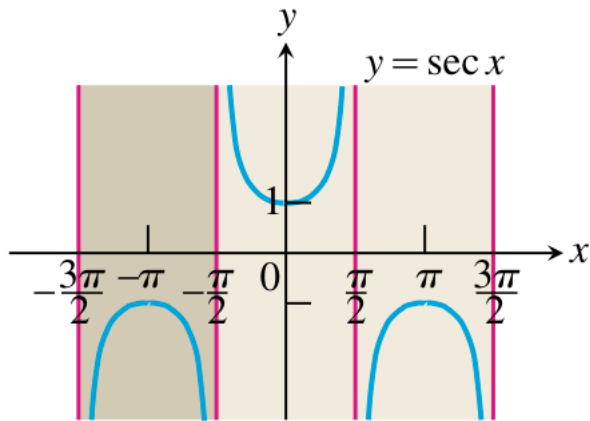
Πεδίο ορισμού: $-\infty < x < \infty$
 Πεδίο τιμών: $-1 \leq y \leq 1$
 Περίοδος: 2π

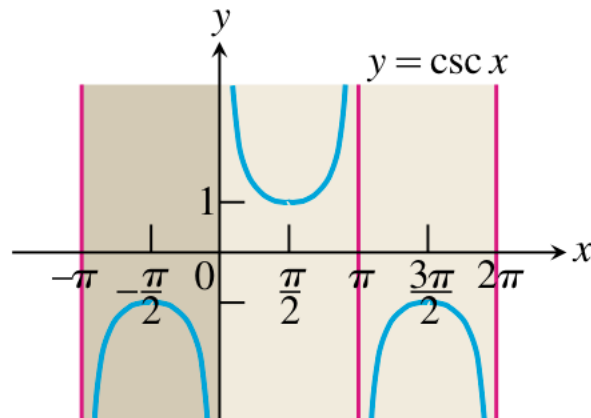
Πεδίο ορισμού: $-\infty < x < \infty$
 Πεδίο τιμών: $-1 \leq y \leq 1$
 Περίοδος: 2π

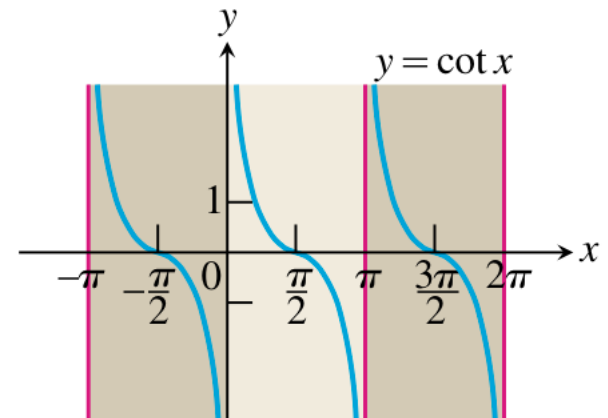
Πεδίο ορισμού: $x \neq \pm \frac{\pi}{2}, \pm \frac{3\pi}{2}, \dots$
 Πεδίο τιμών: $-\infty < y < \infty$
 Περίοδος: π

Πεδίο ορισμού: $x \neq \pm \frac{\pi}{2}, \pm \frac{3\pi}{2}, \dots$
 Πεδίο τιμών: $y \leq -1$ and $y \geq 1$
 Περίοδος: 2π

Πεδίο ορισμού: $x \neq 0, \pm\pi, \pm 2\pi, \dots$
 Πεδίο τιμών: $y \leq -1$ και $y \geq 1$
 Περίοδος: 2π

Πεδίο ορισμού: $x \neq 0, \pm\pi, \pm 2\pi, \dots$
 Πεδίο τιμών: $-\infty < y < \infty$
 Περίοδος: π

Τριγωνομετρικές Ταυτότητες

$$\cos^2 \theta + \sin^2 \theta = 1$$

$$1 + \tan^2 \theta = \sec^2 \theta$$

$$1 + \cot^2 \theta = \csc^2 \theta$$

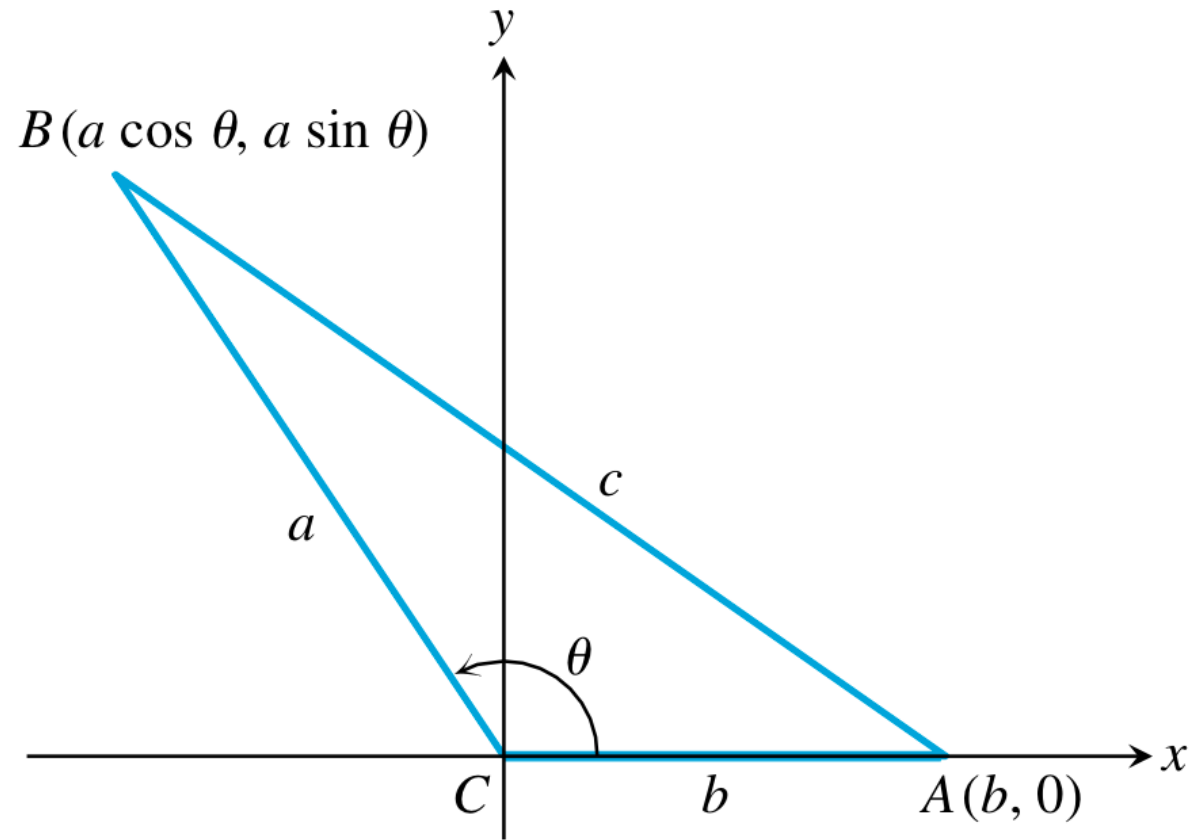
$$\cos (A + B) = \cos A \cos B - \sin A \sin B$$

$$\sin (A + B) = \sin A \cos B + \cos A \sin B$$

$$\cos 2\theta = \cos^2 \theta - \sin^2 \theta$$

$$\sin 2\theta = 2 \sin \theta \cos \theta$$

Νόμος των Συνημιτόνων

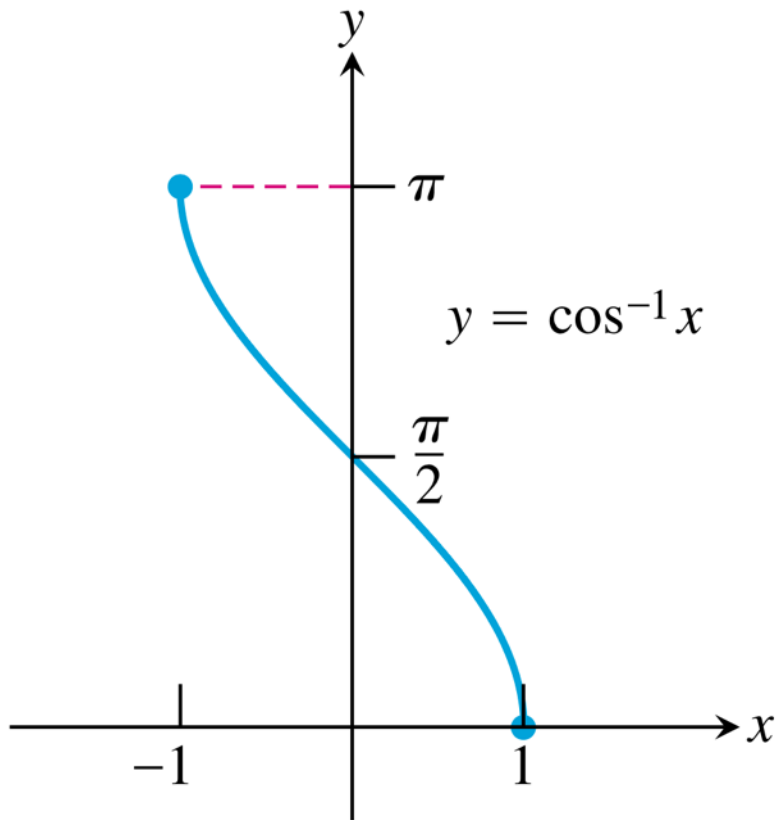

$$c^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \theta$$

Αντίστροφες Τριγωνομετρικές Συναρτήσεις

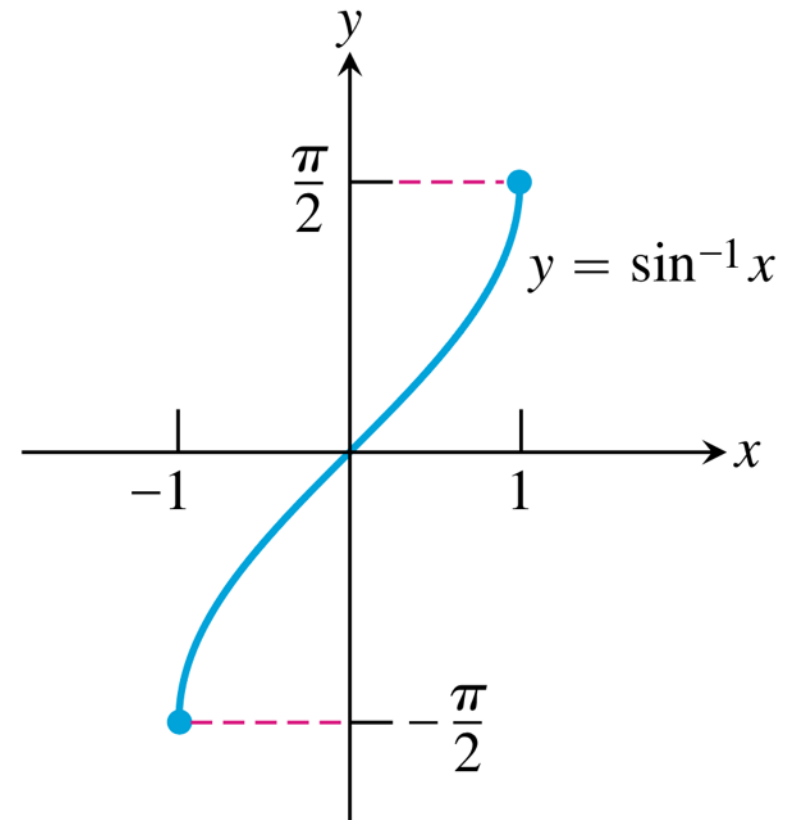
Πεδίο ορισμού: $-1 \leq x \leq 1$

Πεδίο τιμών: $0 \leq y \leq \pi$

Πεδίο ορισμού: $-1 \leq x \leq 1$

Πεδίο τιμών: $-\frac{\pi}{2} \leq y \leq \frac{\pi}{2}$

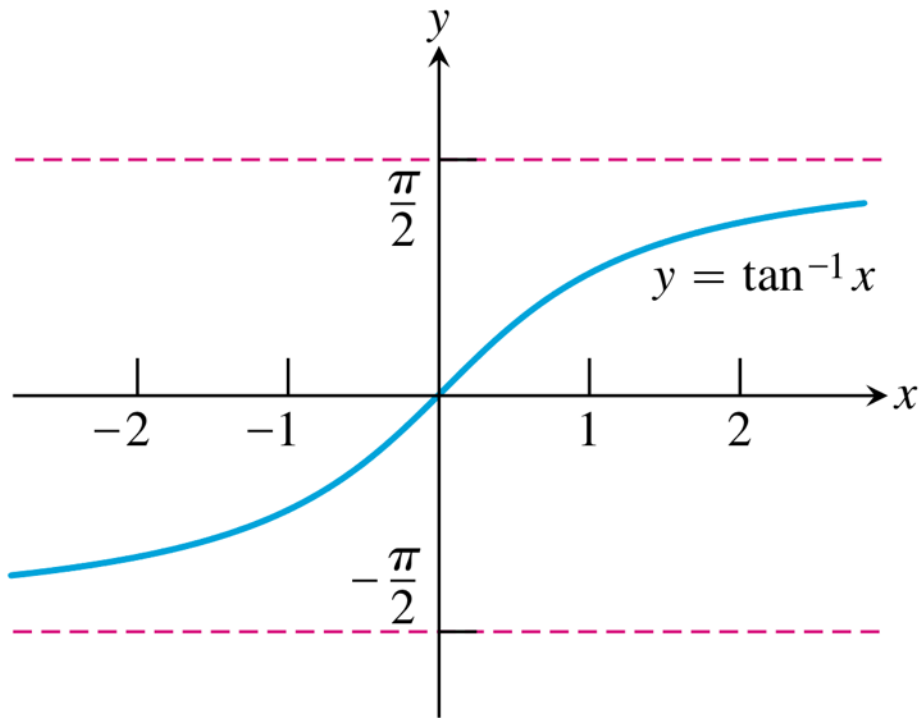

Αντίστροφες Τριγωνομετρικές Συναρτήσεις

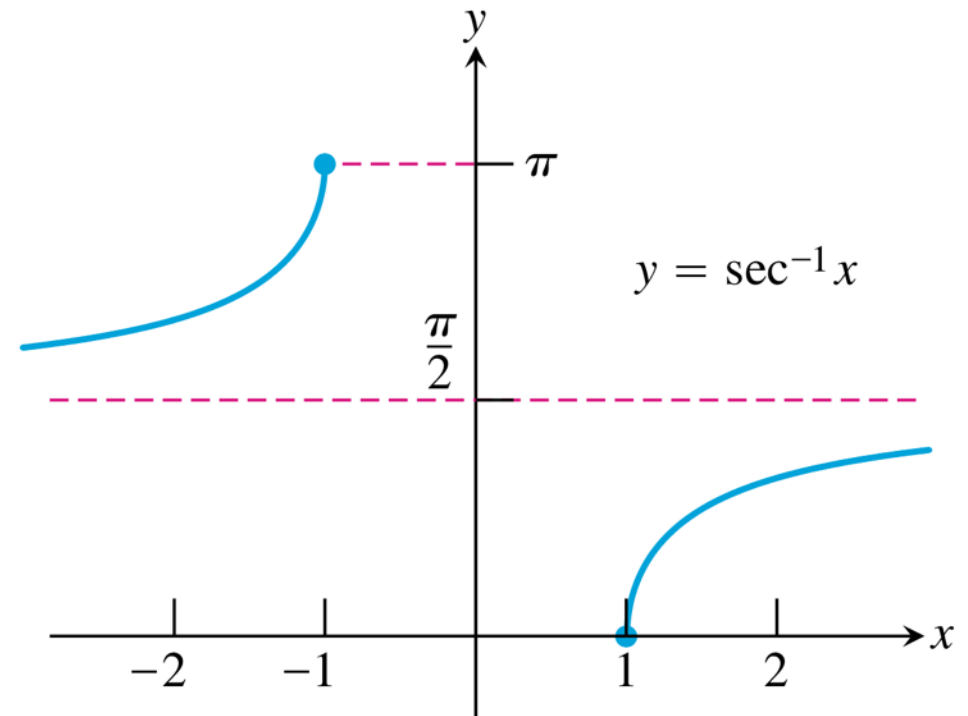
Πεδίο ορισμού: $-\infty < x < \infty$

Πεδίο τιμών: $-\frac{\pi}{2} < y < \frac{\pi}{2}$

Πεδίο ορισμού: $x \leq -1$ ή $x \geq 1$

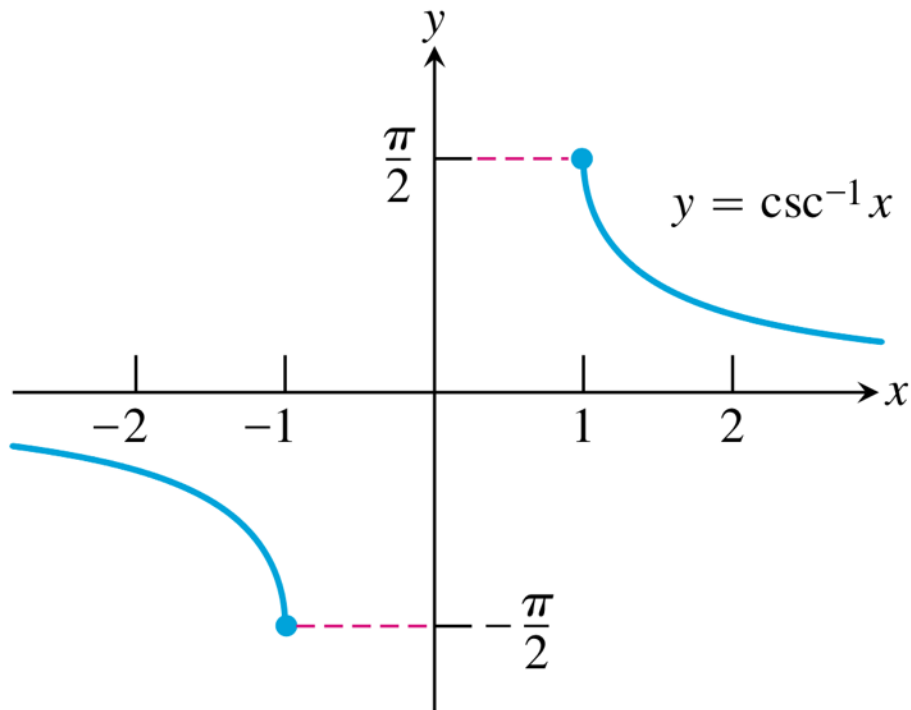
Πεδίο τιμών: $-\frac{\pi}{2} < y < \frac{\pi}{2}$

Αντίστροφες Τριγωνομετρικές Συναρτήσεις

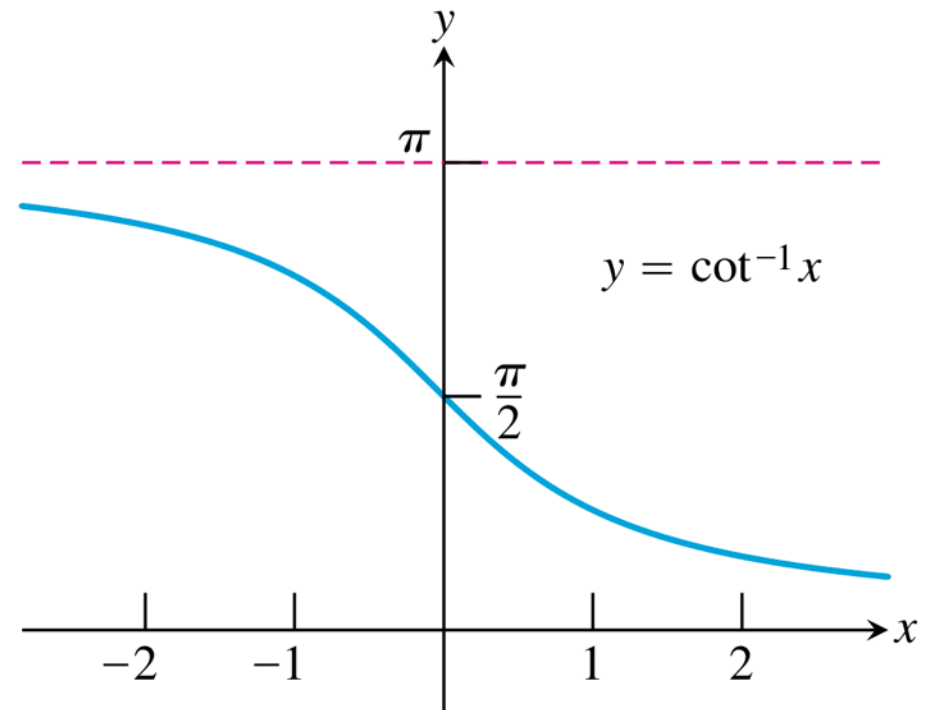
Πεδίο ορισμού: $x \leq -1$ ή $x \geq 1$

Πεδίο τιμών: $-\frac{\pi}{2} \leq y \leq \frac{\pi}{2}, y \neq 0$

Πεδίο ορισμού: $-\infty < x < \infty$

Πεδίο τιμών: $0 < y < \pi$

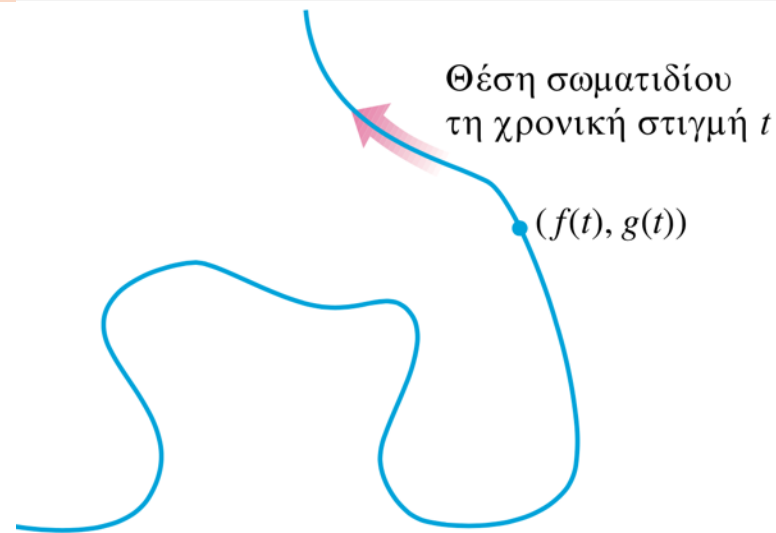
Παραμετρικές Εξισώσεις

Ορισμοί Παραμετρική καμπύλη, παραμετρικές εξισώσεις

Αν τα x και y δίδονται από τις συναρτήσεις

$$x = f(t), \quad y = g(t)$$

και το t παίρνει τιμές σε κάποιο διάστημα, τότε το σύνολο των σημείων $(x, y) = (f(t), g(t))$ που ορίζονται από τις παραπάνω εξισώσεις αποτελεί μια **παραμετρική καμπύλη**. Οι εξισώσεις αυτές είναι οι **παραμετρικές εξισώσεις** της καμπύλης.

ΣΧΗΜΑ 54 Η τροχιά ενός σωματιδίου που κινείται στο επίπεδο xy δεν μπορεί πάντα να θεωρηθεί ως η γραφική παράσταση μιας συνάρτησης του x ή του y .

Παραμετρικές Εξισώσεις

Περιγράψτε την κίνηση σωματιδίου του οποίου η θέση $P(x, y)$ κατά τη χρονική στιγμή t δίδεται από τις εξισώσεις

$$x = a \cos t, \quad y = b \sin t, \quad 0 \leq t \leq 2\pi.$$

